

ÇANAKKALE ŞEHİTLER ABİDESİ PEYZAJ PLANLAMA ve TASARIMINDA YENİ BİR YAKLAŞIM

Yavuz ALKAN

Park ve Bahçe Bitkileri Bölümü, Lapseki Meslek Yüksekokulu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Lapseki/Çanakkale

Sorumlu yazar: yalkan58@comu.edu.tr

Yavuz ALKAN: <https://orcid.org/0000-0003-0137-0700>

Please cite this article as: Alkan, Y. (2019). Çanakkale şehitler abidesi peyzaj planlama ve tasarımında yenii bir yaklaşım. *Turkish Journal of Forest Science*, 3(2), 142-148.

ESER BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş 20 Temmuz 2019

Düzeltilmelerin gelişi 12 Eylül 2019

Kabul 13 Eylül 2019

Yayımlanma 27 Ekim 2019

ÖZET: Pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış Çanakkale, tarihi, kültürel, ekonomik ve beşeri açıdan her dönem önemini ve güncelliğini canlı tutabilmiştir. Bu nedenle kentin nüfus potansiyelinde dönem dönem artışlar görülebilmektedir. Bu konuda Tarihi Gelibolu Yarımadası'nın batısında yer alan Şehitler Abidesi, ziyaretçi çeşitliliği ve miktarının fazla olması ile dikkat çekicidir. Ancak alanda yeterli peyzaj donatılarına yer verilmemesi kısa süreli ziyaretleri de zorunlu kılmaktadır. Oysa, yaz aylarında yerli ve yabancı geniş bir kitleyi hedef alan bu donatılar, ziyaret sürelerinin artışıyla rekreasyonel ve manevi açıdan daha tatmin edici bir süreci ziyaretçiler için mümkün kılacaktır. Bunun için alanın fiziksel boyutunun yeni planlama ve tasarımlarla desteklenmesi öne çıkmaktadır. Doğal peyzaja sahip Abide donatısına açık ve kapalı seyir terasları kazandırma öneri tasarısı bu noktada çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Öneri tasarısı alanı, Tören Alanı'yla sınırlı, yaklaşık 45 dönümlük Şehitler Abidesi yerleşkesinden ibarettir. Öneri tasarısı kapsamındaki uygulamalar; aşamalı olarak istinat duvarı yapımı, açık ve kapalı seyir terası platformlarının ve konstrüksiyonlarının inşası, pergola yapı elemanlarının tesisi, bölge ekolojisi ve işlevsel özellikleri temelinde ağaç, çalı ve yer örtücü olarak tespit edilen süs bitkilerinin dikimi gibi işlemlerden oluşmaktadır. Öneri tasarımının gerçekleşmesi ile özellikle ziyaret süresinde artış sağlanması, buna bağlı olarak da kent ve bölge ekonomisi dinamiklerinin ivme kazanması öngörülmektedir. Ayrıca alana daha zengin peyzaj donatılarının kazandırılması, estetik görünümünün yanı sıra hedef kitlenin potansiyelinde ve manevi kazancında da artış sağlayacaktır. Tüm bunlara bağlı olarak tanımlanan öneri tasarımının, Şehitler Abidesi lokalizasyonunda bölgeye ve ziyaretçilere tarihi, sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan daha faydacı olması planlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Şehitler Abidesi, planlama, seyir terası, tasarım, Çanakkale.

A NEW APPROACH TO LANDSCAPE PLANNING AND DESIGN OF THE ÇANAKKALE MARTYRS MONUMENT

ARTICLE INFO

Research Article

Received 20 July 2019

Received in revised form 12 September 2019

Accepted 13 September 2019

Published online 27 October 2019

ABSTRACT: Çanakkale, which has been home to many civilizations, has been able to keep alive its importance and its timeliness in historical, cultural, economic and human terms in every period. For this reason, the population potential of the city can see period-by-period increases. The monument of martyrs, located west of the historical Gallipoli Peninsula, is remarkable for its diversity and quantity of visitors. However, the lack of enough landscaping equipment in the area makes the visit time short. This equipment, which targets a wide mass of locals and foreigners, especially in the process the summer months, will be able to make a more satisfying process for visitors from a recreational and spiritual point of view with the increase of visiting times. Therefore, it is seen that the physical dimension of the space needs to be supported by new planning and designs. The aim of this study is to gain open and closed watching terraces to Monument equipment with natural landscape at this point. Recommendation project space, it consists of about 45 acres of Martyrs Monument localization, including a ceremonial space. Applications within the scope of the project; as gradual, consists of operations such as, construction of retaining wall, construction of open and closed watching terrace platforms and constructions, establishment of pergola building elements, planting of ornamental plants identified as trees, shrubs and ground cover on the basis of regional ecology and functional characteristics. Therefore, With the realization of the project, it is envisaged that there will be an increase in the visiting potential and duration, and accordingly the dynamics of the city and the region economy will gain momentum. Likewise, the acquisition of richer landscaping equipment at the field as well as its aesthetic appearance will also amplify the potential and spiritual profit of target mass. All at this as depending of the project recommendation in the location of Martyrs Monument it is planned to be more utilitarian to the region and visitors from a historical, social, cultural and economic perspective.

Keywords: Martyrs Monument, planning, watching terrace, design, Çanakkale.

GİRİŞ

Peyzaj, doğal, tarihi ve kültürel yapısıyla var olduğundan bu yana birey, toplum ve yerleşimler için vazgeçilmez unsur olmuştur. Birey için psikolojik; hatta fizyolojik iyileşmelerin adresi, yerleşimler için de estetik ve fonksiyonellik adına önemli bir planlama ögesidir. Eksikliği ya da yetersizliği günümüzde oldukça sık ve fazla hissedilen bu ögenin varlığı da bir o kadar yaşam kalitesi üzerinde pozitif etkiye sahiptir (TBMM, 2003). Turizm değerleriyle de öne çıkan bu alanların ziyaretçi kitlesini ve kimliğini hedef alan pozitif yaklaşımlarla olanak ve donatılarının zenginleştirilmesi alanın kimlik değeri ve ziyaretçi memnuniyeti noktasında artış sağlayabilmektedir (Erdoğan ve Atabeyoğlu, 2016; Kısakürek ve Bayazit, 2018). Ayrıca ekonomik açıdan bölge gelişmişliğinin göstergesi olan istihdam getirisi de söz konusudur. Mevcut durumu itibariyle Tarihi Gelibolu Yarımadası'nın batısında yer alan Şehitler Abidesi'nin peyzaj olanak ve donatıları bakımından yetersizliği dikkat

çekmektedir. Keza, bölge ekolojisine özgü ekolojik faktörlerden rüzgar ve güneşin olumsuz etkisini göz ardı edebilecek donatılardan yoksunluğu da dikkat çekicidir. Bu faktörler dikkate alındığında yeterli miktarda ağaç, ağaççık grubundan bitki türlerinin olmadığı, bunun yanında alanın fiziksel konumundan kaynaklı görsel manzara hakimiyeti avantajlarından tam olarak yararlanılmadığı öne çıkmaktadır. Bu nedenlerle mevcut durum ziyaretçilere nispeten daha kısa süreli ziyaret imkanları tanımakta ve bölgenin estetik kimliğinde, turistik ve ekonomik gelişmişliğinde ilerleme sağlayamamaktadır (Akyol ve Uygun, 2017). Söz konusu donatıların alana kazandırılması ile ziyaretçiler için nispeten daha uzun ziyaret yapma imkanı tanınabilecektir. Bu durum ayrıca bölge insanı ve bölge ekonomisi açısından da önemli gelişmeleri beraberinde getirebilecektir. Ayrıca kent kimliğine de katkı sağlayabilecektir. Şehitler Abidesi, ziyaretçi çeşitliliği ve miktarı ile dikkat çekicidir. Özellikle yaz aylarında geniş bir kitleyi ağırlayan bu alanın, mevcut durumu düşünüldüğünde estetik görünümü ve ziyaretçi memnuniyeti açısından peyzaj olanak ve donatılarının artırılması noktasında benzer bir olgu ile karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda Şehitler Abidesi alan kullanımına bu çalışmada yeni bir planlama ve tasarım önerisi getirilmeye çalışılmıştır. Öneri tasarımı, bölgenin ziyaretçi potansiyeline bağlı olarak tüm yerli ve yabancı toplumsal kitlelere hitap etme özelliğine sahiptir. Bu kapsamda kamu ve özel sektör olsun tüm meslek gruplarından oluşan geniş bir yelpazeye hizmet verebilmektedir. Çalışma kapsamında yer alan yeni peyzaj tasarımlarıyla elde edilecek estetik görünümün Abide özelinde kent kimliğini farklı kılan bir yapıdan bahsedilebilir (Lynch, 1960; Güremen, 2011; Tatlıdil, 2009). Bu kapsamda konumuna özgün tasarlanan açık ve kapalı seyir teraslarının kent kimliğine katma değer sağlamanın yanında sergi, tanıtım hatta pazarlama gibi faaliyetlerle daha geniş bir portföye sahip olması yerel ve bölgesel gelişmişliğe de katkı sunabilmektedir (Akyol ve Uygun, 2017). Özellikle yöresel ürünlerin pazarlanması yöre halkı için de bir ekonomik kazanç niteliğindedir. Ziyaretçilere rasyonel ve fonksiyonel imkanlar sunan, özgün bir manzara avantajına sahip bu alanda aynı zamanda görsel (seyir) aktivitelerin de gerçekleştirilmesi söz konusudur. Bunun yanında söz konusu peyzaj tasarımıyla alana kazandırılacak donatı ve olanaklar ziyaretçi potansiyeli üzerinde de rekreasyonel anlamda önemli kazançlar sağlayacaktır. Öyle ki alanın ekolojisine uygun rüzgar kıran ve gölge yapan ağaç türünden süs bitkileri ile tesis edilecek tasarım, ziyaretçilerin alanda maruz kaldığı bölge ekolojisinin hakim olduğu rüzgar ve güneş etkisine karşı ruhsal ve psikolojik açıdan daha iyi şartlarda ziyaret gerçekleştirmesini sağlayacaktır. Çalışmanın benzer çalışmalardan farkını net bir şekilde ortaya koyan özgünlüğü, alana yenilik, hareket ve cazibe katkısı olacağı düşünülen donatıların (açık ve kapalı seyir terasları ile bitkilendirme tasarımı) Çanakkale ve ülke için önemli bir yer arz eden Şehitler Abidesi'ne kazandırılmasıdır. Ayrıca gölge yapan ve rüzgar kıran işlevleriyle öne çıkan süs bitkilerinin alanda yer alması ile ziyaretçiler için oldukça önemli olan bir fonksiyonel ve rekreasyonel kullanım da alana kazandırılmış olabilecektir. Söz konusu kazanımlar ile alana işlevsel, estetik ve ekonomik getiriler sağlanması planlanmaktadır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışma alanı Çanakkale ili Gelibolu Tarihi Alanı'nda Morto Koyu'na yakın Hisarlık Tepesi'ne kurulmuş olan Çanakkale Şehitler Abidesi tarihi alanından ibarettir (Şekil 1).

Şekil 1. Çanakkale Şehitler Abidesi Coğrafi Konumu ve Mevcut Durumu (Google Earth, 2019'dan değiştirilerek)

Coğrafi konumu, $40^{\circ} 2' 55''$ Kuzey Enlemi ile $26^{\circ} 14' 92''$ Doğu Boylamının çakıştığı koordinatlarda yer almaktadır. Google Earth, 2019'dan yapılan alan hesabıyla Tören Alanı dahil yaklaşık 45 dönüm olan çalışma alanının 20 dönümü (Abidenin bulunduğu platform) düz alan, diğer bölümü de deniz seviyesine inen eğimli alanı (şev) kapsamaktadır (Şekil 1). Düz alan içinde Abide (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016) 625 m^2 alanı, abidenin de içinde yer aldığı platform yaklaşık 2.5 dönüm, tören alanı 3 dönüm, ağaçlıklı alan 3.5 dönüm, protokol tribünü de 200 m^2 alanı kapsamaktadır (Atabay, 2016). Yaklaşık 11 dönümlük kalan kısmın da yeşil alan olarak değerlendirildiği görülmektedir. Şehitler abidesinin boyutları $25 \times 25 \times 41.70 \text{ m}$ olup, ayak ölçüleri $7.5 \times 7.5 \text{ m}$ ve ayaklar arası mesafe de 10'ar metredir (Sarısaman, 2016). Gelibolu Yarımadası'nın batısında yer alan Şehitler Abidesi yerleşkesinde öneri alan kullanımına yönelik tasarım kapsamında aşamalı olarak aşağıdaki uygulamaların yapılması öngörülmektedir. 1. Plan gereği istinat duvarının inşası, 2. Açık ve kapalı seyir terası platformlarının inşası, 3. Kapalı seyir terasının çelik iskelet ve lamine cam konstrüksiyonuyla kapatılması, 4. Açık seyir teralarının üzerinin pergola yapı elemanlarıyla kapatılması, 5. Bölge ekolojisi, estetik ve işlevsel özellikleri temelinde ağaç, ağaççık, çalı ve yer örtücü türünden belirlenen süs bitkilerinin dikimi ve çim alan tesisi.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Nadide peyzaj görsellerine sahip özgün alanlar için ön görülen peyzaj kullanımlarından hareketle; Şehitler Abidesi'nin de benzer niteliklerde konumlanması bu çalışmanın stratejisinde/yönteminde önemli bir yer işgal etmiştir. Aynı zamanda alanın açık olmasının da bitkilendirme ile daha estetik ve ziyaretçiler açısından da işlevsel bir etkiye sahip olması beklenmektedir. Zira fonksiyonel bitkilendirmenin alana sağladığı getirilerden bir kaçısı güneş, sıcaklık, nem ve rüzgar gibi ekolojik faktörler açısından kontrolü sağlamasıdır. Bu durum Tarihi alan ziyaretçilerinin ziyaret sürelerindeki nispi artışı ve ziyaretten memnurluk derecesini de artıracaktır. Bu amaçla da açık ve kapalı seyir teralarının gerekliliği öneri tasarımı olarak ortaya çıkmıştır. Alanın görsellikte özgün nicelik ve niteliklere sahip olması bu fikrin doğmasında etkili olmuştur. Öneri tasarımı fikrinin hayata geçirilmesinde ilk aşama olarak alanda bulunan eğimli alanının betonarme istinat duvarı ile çevrilmesi yer almaktadır. Toprak yüzeyinin kaymasına engel olabilecek ve zeminin mukavemetini artırabilecek söz konusu istinat duvarının boğaza bakan tüm yüzeylerinde Çanakkale ruhunu yansıtan rölyef görsellerine yer verilmesi de öngörü dahilindedir (Şekil 2). Sonraki aşamaları da aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- Yaklaşık 1500 m^2 lik Hilal formulu oturuma sahip çelik konstrüksiyon ve tüm boyutları lamine cam kaplamalı kapalı seyir terasının Hilal formunda görünmesi ile Türk Bayrağı'ndaki Hilal'i sembolize etmesi planlanmıştır.

- Alan yüzeyinde uygun bitki formasyonları ile pergola kombinasyonundan oluşacak betonarme platformlar açık seyir teraslarının oluşumunda önemlidir (Şekil 2).
- Açık seyir terasları bitkilendirme çalışmalarında kullanılan; bölgeye, iklime ve amaca uygun süs bitkileri şu şekildedir. Ağaç grubunda *Cupressus sempervirens var pyramidalis/horizontalis* (Servi), *Pinus pinea* (Fıstık Çamı); ağaçcık/çalı grubunda *Ligustrum japonicum* (Kurt Bağı), *Cotoneaster horizontalis* (Dağ Muşmulası), *Juniperus horizontalis* (Yayılcı Ardıç); yer örtücü/sarılcı grubunda ise, *Wisteria sinensis* (Mor Salkım), *Campsis radicans* (Acem Borusu), *Partenocissus quinquefolia* (Amerikan Sarmaşığı), *Bougainvillea glabra* (Gelin Duvağı) gibi süs bitkileri planlanmıştır. Buraya araştırma makaleleri için bulgular kısmı eklenilmeli ve yukarıdaki önerilere dikkat edilmelidir. Buraya araştırma makaleleri için bulgular kısmı eklenilmeli ve yukarıdaki önerilere dikkat edilmelidir. Buraya araştırma makaleleri için bulgular kısmı eklenilmeli ve yukarıdaki önerilere dikkat edilmelidir.

Şekil 2. Şehitler Abidesi Mevcut Durumu ile Tasarı Açık ve Kapalı Seyir Terası

Söz konusu süs bitkilerinin alana kazandırılması ile Şehitler Abidesi ve çevresinin daha uygun fiziksel (estetik) ve fonksiyonel kullanıma sahip olması sağlanarak özgün planlama ve tasarımının gerçekleştirilmesi de mümkün olabilecektir. Önder ve Aklanoğlu, (2002) çalışmasında bu çalışmada olduğu gibi donatı elemanlarının hem estetik hem de fonksiyonel olmasının tercih nedeni olduğundan bahsetmektedir. Benzer şekilde Atabay, (2016) çalışmasında Abide bölgesine çok sayıda ağaç dikildiği ve çiçek bahçesi oluşturulduğuna dair bilgilere yer vermektedir. Kısakürek ve Bayazıt, (2018) çalışmasında da benzer yapıların kent kimliğine önemli katkılar yapabileceğine, yapıların birbiriyle uyum içinde planlanması gerekliliğine vurgu yapmışlardır. Çanakkale ruhunun canlılığını koruması ve bu ruhun sürdürülebilirliğinin sağlanması için ziyaretçi potansiyelinin özellikle de ziyaret sürelerinin

artarak devam etmesi önemli bir unsurdur. Milli birlik ve beraberliğin vurgulandığı Sarısamın, (2016) çalışmasında, bu çalışmada olduğu gibi Çanakkale ruhunun canlı tutulması gerekliliğine değinilmiştir. Öneri tasarımın gerçekleştirilmesi ile ziyaretçi potansiyeli ve ziyaret sürelerinde artış olacağı; buna bağlı olarak öncelikle kent ekonomisi beraberinde de bölge ekonomisi için piyasa dinamiklerini hareketlendirmesi beklenmektedir. Kültür etkileşimleri ve toplumsal kaynaşmalarla kendini gösterecek olan bu durum bölge halkının ekonomik refahında artışlar sağlayarak toplumsal refahın da artma eğilimine yol açabilecektir. Bu gelişmelere bağlı olarak Çanakkale kentinin marka değer olma yolunda ilerleme kaydetmesi de söz konusu olabilecektir. Tanımlanan öneri tasarımı ile Şehitler Abidesi lokalizasyonunun ziyaretçi hedef kitlesine daha sağlıklı, rasyonel ve daha zengin peyzaj donatılarını sunması, ziyaretçilerin alanda nispeten fazla zaman geçirmesi, kutsal Çanakkale ruhunu daha derinden ve uzun süreli yaşamları katkısını da beraberinde getirecektir.

SONUÇLAR

Buraya Çanakkale'nin Şehitler Abidesi'nde yürütülen bu çalışmada alanın ziyaretçi potansiyeli ve buna bağlı olarak da ziyaret sürelerinin artışı sağlayacak alan kullanımı noktasında planlama ve tasarıma yönelik öneriler sunulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda çalışma iki boyutta değerlendirmeye alınmıştır. İlki, fiziki yapı kapsamında açık ve kapalı seyir terasları ile pergola yapılarının teşekkülü; ikincisi de bitkilendirme çalışmasıdır. Bu kapsamda değerlendirilen süs bitkileri, açık ve kapalı seyir terasları ile pergola yapı elemanlarının alana kazandırılması, Şehitler Abidesi'nde fiziksel (estetik) ve fonksiyonel kullanıma sahip özgün planlama ve tasarımın gerçekleştirilmesini öneri alan kullanımı bakımından mümkün kılabilenmektedir.

Beklenen Sonuçlar: Öneri tasarımın gerçekleştirilmesi sonucunda ziyaretçi potansiyelinde özellikle de ziyaret sürelerinde artış olacağı ve buna bağlı olarak da öncelikle yerel ekonomi beraberinde de bölge ekonomisi için piyasa dinamiklerini hareketlendirmesi beklenmektedir. Bu durum, kültür etkileşimlerini, toplumsal kaynaşmaları artıracak gibi, bölge halkının ekonomik ve toplumsal refah artış eğilimlerini de beraberinde getirecektir. Bu gelişmelere bağlı olarak Çanakkale kentinin marka değerlerine bir yenisinin daha eklenmesi mümkündür. Tanımlanan tasarım hedef grubuna Şehitler Abidesi lokalizasyonunun daha sağlıklı, rasyonel ve daha zengin peyzaj donatılarını sunması ile ziyaretçilerin alanda nispeten daha fazla zaman geçirmesini, dolayısıyla kutsal Çanakkale ruhunu uzun süreli daha derinden yaşamları katkısını da beraberinde getirecektir. Çoklu katılımcı yönetim çerçevesinde yöre halkının da görüş ve düşüncelerinin hesaba katılmasının gerekli olduğu ön görülmektedir. Çünkü bir bölgenin planlaması ile ilişkili kararların alınmasında o yörenin coğrafik özellikleri, topoğrafyası, iklimsel özellikleri bitki örtüsü, toprak yapısı gibi çevre faktörlerinin bilgi ve tecrübesine sahip olan yöre halkının bu yaklaşımda payının olması gerektiği açıktır. Yönetişim bütüncül yaklaşımla ele alınması gereken önemli bir süreç ve bunu yönlendiren stratejiden ibarettir. Sonuç olarak, öneri alan kullanımı ile ilgili geliştirilen önerilere aşağıda yer verilmiştir.

- Ağırlıklı olarak yüksek boylu, geniş taç yapan, uzun ömürlü ağaçlardan oluşan bitkilendirmelere yer verilmelidir. Bu noktada gölge yapabilen ve rüzgar kıran işlevine sahip fonksiyonel bitki türleri ağırlıklı ele alınmalı, bakım ve yenileme çalışmalarıyla devamlılıkları sağlanmalıdır.
- Yerli ve yabancı turizmin geliştirilmesi amacıyla planlama ve tasarıma yönelik mevcut alanın sürdürülebilir yönetimi sağlanmalıdır.

- Ekonomik açıdan yöresel ürünlerin pazarlanması ağırlıklı ticarete öncelik verilmelidir.
- Özellikle yaz aylarında açık ve kapalı seyir teraslarının değerlendirme potansiyeli sergi, tanıtım ve pazarlama gibi faaliyetlere yönlendirilmelidir.
- Uygun bitkilendirme çalışmalarından “Hıyaban” (iki tarafı canlı ağaçlarla sınırlandırılmış geçit koridorları) peyzaj donatısının alana kazandırılması da düşünülmelidir. Böylece alana ekolojik işlevsellikle birlikte estetik katkı da sağlanmış olabilecektir.

Çalışma, sonuçları itibariyle, benzer ya da ileri boyutta yer alabilecek çalışmalara rehber olabilecek bir yapı arz etmektedir. Bu yönüyle iyi bir referans kaynağı ve model olması da beklentiler arasında yer almaktadır.

KAYNAKLAR

- Akyol, A. ve Uygun, A.A., (2017). Sürdürülebilir turizm uygulamaları kapsamında ziyaretçi tercihleri: Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği örneği. *Turkish Journal of Forestry*, 18(2): 133-139.
- Atabay, M., (2016). Şehitlikleri İmar Cemiyeti Arşiv Belgelerine Göre Çanakkale Şehitler Abidesi İnşaatının Tamamlanması ve Açılış Töreni. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, 21: 213-232.
- Erdoğan, A. ve Atabeyoğlu, Ö., (2016). Tarihi yapıların kentsel dokuya etkisi: Kayseri kent merkezi örneği, *Turkish Journal of Forestry*, 17(1): 83-92.
- Güremen,L. (2011). Kent Kimliği ve Estetiği Yönüyle Kentsel Donatı Elemanlarının Amasya Kenti Özelinde Araştırılması. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 6(2), Article Number: 3C0073.
- Kısakürek, Ş. ve Bayazıt, E., (2018). Kahramanmaraş Kenti Örneği'nde Kent Kimliği ve Kentsel Donatı Elemanları, *Turkish Journal of Forest Science* 2(1): 49-59.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2016). <http://www.canakkalekutup.gov.tr/TR-84218/canakkale-sehitler-abidesi.html> Erişim Tarihi: 07.07.2019.
- Lynch, K. (1960). *Kent İmgesi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları , Cambridge.
- Önder, S. ve Aklanoğlu, F., (2002). Kentsel Açık Mekan Olarak Meydanların İrdelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* 16(29): 96-106.
- Sarısamam, S. (2016). Çanakkale Şehitleri Abidesi'nin İnşası ve Halkın Yardımları, *History Studies, International Journal of History*. ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print), 8(2), p. 85-107.
- Tatlıdil, E. (2009). Kent ve Kentli Kimliği; İzmir Örneği. *Ege Akademik Bakış / Ege Academic Review* 9(1): 319-336.
- TBMM Bakanlar Kurulu (2003). Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4881.html> Erişim Tarihi: 07.07.2019.